

בארה של תורה

עלון תורני לפרשת השבוע מאת הרב ראובן גולן מח"ם רינונה של תורה

יו"ל ע"י מוסדות דרכי תורה רחובות, בתי מדרש להוראה ולרבנות וכוללי יום לאברכים מצויינים

כתובת המערכת:

מודיעין עילית

מסילת יוסף 3/10

טל' 08-9744220

דוא"ל לרשימת תפוצה:

rg5740@gmail.com

גליון 170 סיון ה' תשע"ו

העלון מוקדש לעילוי נשמת כליפה מיקס עידן בן פרשה כלילה ז"ל

פרשת שלח

החיים שלנו תותים ?

"ותשא כל העדה ויתנו את קולם וגו', וילוונו על משה ועל אהרן כל בני ישראל וגו'" (יד, א-ב)

לומר את האמת, נרגן הוא בן אדם חולה!!! וזה נורא ואיום. איך בן אדם מדבר לאשתו, איך האשה מדברת אליו, ואיך הוא מדבר אל הילדים. הילד הלך למכולת וכשחזר, "זה לא קנית", "תמיד אתה טיפש כזה", או "מה יהיה הסוף איתך". ונרגנות זו היא היסוד של שחיתות המידות.

תלונה ותרעומת לא בבית ספרנו

ג. וכאמור לעיל פעמים שנרגנותו של האדם כה גדולה עד שיש לו תלונות גם על השי"ת, שכביכול שונא אותו ואינו חפץ בטובתו ורוצה להעניש אותו, כפי שאירע בחטא המרגלים. וכלשון קדשו של רבינו יונה בספר **שערי תשובה** (שער ג' אות רלא) "פעמים רבות הנרגן כפוי טובה, גם יחשבה לרעה וישיב רעה תחת טובה. ופעמים יחשוב על חסדי ה' כי הם לנקם ושלם, כענין שנאמר (דברים א, כז) ותרגנו באהליכם ותאמרו בשנאת ה' אותנו הוציאנו וגו'".

ונרגנות זו כלפי השי"ת תיתכן אצל כל אחד! כי לכל אדם באשר הוא יש קשיים ונסיגות, ואף שמבין ויודע שהקב"ה הוא ששלח לו נסיונות אלו, פעמים שיש בלבו כמין תרעומת, ושואל ותוהה מדוע ולמה, והאם לא היה אפשר אחרת, ולמה דוק אני, ובמה אני שונה מאחרים. ובמקום להתבונן בכל הטוב אשר גמלו ה', ובכל אשר הרעיף עליו משעת יצירתו ועד עתה, בוחר הוא להקשות ולתהות על דרכי השי"ת. והגם שבודאי מאמין בן מאמין הוא, מכל מקום יתכן ובאיוו שהיא פינה נסתרת יש בלבו תהיה ותמיהה אשר לא מצאה מנוח.

והשי"ת מקפיד אף על מחשבה קלה כזו, וכפי שנאמר אצל הקרבנות שמביא המצורע בתום ימי צרעתו (ויקרא יד, יח-יט) "וכפר עליו הכהן לפני ה', ועשה הכהן את החטאת וכפר על המטהר מטומאתו", וכתב הרמב"ן "וזהו אמר הכתוב באשם "וכפר", וחזר ואמר בחטאת "וכפר על המטהר מטומאתו", ואמר עוד בעולה ובמנחה "וכפר עליו הכהן וטהרו", ולא ידענו מה ענין הכפרות הללו כולן. אולי האשם יכפר על מעלו אשר מעל קודם נגעו, והחטאת על חטאו אשר חטא בימי הנגע, אולי בצערו נתן תפלה לאלהים, וזה טעם "מטומאתו".

וביאר הגאון רבי שמחה זיסל ברוידיא ראש ישיבת חברון בספר שם דרך (ויקרא עמ' רמא'), ש"תפלה" היא תרעומת נכמו שנאמר באיוב (א, כב) "בכל זאת לא חטא איוב ולא נתן תפלה לאלהים", ופירש המצודת דוד ש"לא חטא להתרעם אחר ה' ולא אמר עליו דברי תפלה", והמצודע שסבלו גדול ורוב, הן מחמת עצם מחלתו האיומה והן בהיותו בודד מכל חבר, לא מן הנמנע שיהרהר באותן שעות קשות אחר מידותיו של הקב"ה ותהיה בלבו תרעומת ותלונה על אלוקיו. ועל כך באה התורה בתביעה וחייבתו להביא קרבן מיוחד על תלונה זו, ולא עוד אלא שהכתוב כינה את מחשבתו זו בשם טומאה- "וכפר על המטהר מטומאתו!"

הרב ברוידיא הוסיף שיסוד זה נשנה אף לגבי קרבן עולה ויורד, שהעני אשר לא השיגה ידו מביא שני ציפורים, אחת לעולה ואחת לאשם, ואף שנתחייב רק אשם מביא גם עולה, וטעם הדבר נתבאר בדברי האבן עזרא "אמר רב יצחק, כי טעם אחד עולה בעבור שלא תגיע ידו אולי עלה על רוחו מחשבה". כלומר שכאשר נצרך העני להביא קרבן ואין ידו משגת להביא קרבן נאה כמו העשיר, יתכן שעולה בלבו מחשבת תרעומת ונרגנות על העניות שבגללה נבצר ממנו להקריב לה' קרבן שמן וטוב כמו העשיר. ועל הרגש קל זה שלא הכיר בחסדי ה' עמו ונתרעם נתחייב להביא קרבן עולה לה', לפי שעולה מכפרת על המחשבה.

א. המידה שעל ידה הצליחו המרגלים להסית את כלל ישראל היא מידת הנרגנות, וכפי שפירש הרמב"ן, שלאחר שסיימו המרגלים לדבר עם משה באו לעת ערב לאהליהם ואמרו שם דברי נרגנות והסיתו את כל העם, וכמו שאמר משה רבינו (דברים א, כז) "ותרגנו באהליכם".

ומה היתה תלונתם? דבר מבהיל ובלתי נתפס- "בשנאת ה' אותנו הוציאנו מארץ מצרים לתת אותנו ביד האמורי להשמידנו" (דברים, שם). ופירש רש"י (ע"פ שפתי חכמים) שטענו שכל הניסים והנפלאות והמופתים שעשה להם ה' כשהוציאם ממצרים לא נוערו אלא לרעתם! כי הוא שונא אותנו ואינו רוצה אלא ברעתנו, להשמידנו ולהורגנו ביד האמורי. והמלבי"ם (דברים, שם) כתב שאמרו הרבה יותר מכך, שה' ברא את האדם רק כדי להרע לו ולצער אותו שכן רוב חיי האדם הם בצער ויסורין ומיעוטו בטובה ומוכח מכך שתכלית יצירתו היא כדי להרע לו.

וכיצד הגיעו לכך? כיצד מסוגל אדם לקחת את הטובות הגדולות ביותר שעושה ושעשה ה' עימו ולהפוך אותם למצגת של התעללות ורוע? יש רק כח אחד בעולם שיכול לגרום לכך, והוא מידת הנרגנות.

ומהי הנרגנות? נרגנות ענינה שתמיד יש לאדם טענות, ועל כל מה שעושים עבורו הינו מלא טענות כרימון. אתה עושה לו ככה, לא טוב לו, אתה עושה עבורו הפוך, וגם זה לא טוב לו. הוא אינו מעריך שום דבר ואינו מוקיר ואינו מכיר טובה, כי הכל מגיע לו... ומוצא תמיד פסול ופגם בכל דבר, ומטיל מום בכל אדם. וממעשה המרגלים למדנו שאם האדם אינו עמל על תיקון מידת הנרגנות, חזקה היא שלבסוף יהיו לו תלונות אפילו על השי"ת, עד שירמה בעינוו שה' רק מחפש להעניש אותו ולהרע לו. והדבר מבהיל.

"זה לא כמו קוסוביצקי... וההוא לא כמו יוסל'ה

רוזנבלט..."

ב. ומספרים על נרגן אחד שהיו לו טענות על כל חזן שהיה בא לבית הכנסת ומתפלל לפני התיבה. "החזן הזה הקול שלו מידי בס"..." "צריך קצת יותר סופרנו"... וכשבא חזן עם קול סופרנו היה טוען "זה לא טוב... הוא לא כמו קוסוביצקי", וכן על שאר החזנים "זה לא כמו קווארטין, וזה לא כמו יוסל'ה רוזנבלט"... וכך כל פעם עם טענות אחרות.

ליל שבת אחד הגיע חזן אורח לעיר וניגש להתפלל קבלת שבת. אותו חזן היה ממש כליל המעלות ותפילתו היתה מושלמת לכל הדעות. אך כולם המתנינו למוצא פיו של מכובדנו הנרגן, וציפו שהפעם יודה סוף סוף שהחזן מושלם וראוי. בסוף התפילה ניגשו אליו ושאלוהו "נו, מה אתה אומר היום? איזו טענה יש לך על החזן?...". אך הנרגן השיב "אני מתפלל עליכם בכלל שאתם שואלים! איזו שאלה היא זו! וכי לא שמתם לב שבפסוק "לפני ה' כי בא כי בא לשפוט הארץ" הוא אמר את ה"כי בא" השני לפני ה"כי בא הראשון"...

הגאון רבי משה מרדכי שולזינגר (אשרי מי שגדל בתורה עמ' פז) סיפר מעשה זה כדי להמחיש מהי דרכו המגונה של הנרגן הוסיף ואמר "צריך

שלמה בן יהיא ז"ל

מנחם בן שלום ז"ל

זאב בן סוסיה פישון ז"ל

יהודה בן אסתר ז"ל ע"י זי

משה חנינה בן אברהם בר ששת ז"ל

חממה בת יוסף קפאה ע"ה

לעני ר' בנימין בן סלחה ז"ל * סרח בת רחמה ע"ה

ר' שלמה בן טאוס ז"ל * נאוה בת תאניה ע"ה

אהרן בן יהיא ז"ל * רחל בת סאלחה ע"ה

צביה בת סרח ע"ה

הגר"ח קניבסקי דחה את דברי האברך ואמר "החזון איש היה האדם החי ביותר!"

ד. ובמסכת נדרים (סד, ב) אמרו "ארבעה חשובים כמת: עני, ומצורע, וסומא, ומי שאין לו בנים". ולפי פשוטו אין מכנה משותף בשורש עינים של סוגי האנשים הללו מלבד מה שארבעתם שרויים בצער.

אך המתבונן בעומק הדברים ימצא שענינים אחד, שכן נאמר (דברים ד, ד) "ואתם הדבקים בה' אלהיכם חיים כולכם היום", ומכלל הן אתה שומע לאו, שמי שאינו דבק בה' אלא נפרד ממנו חשוב כמת. והלא גדר הדבקות הוא אהבה ה' מתוך אמונה מוחלטת בו ללא כל שמץ תרעומת ותלונה, וכפי שכתב בעל חובות הלבבות בפתחה לשער אהבת ה', ש"הדבקות בה' היא אהבה הנאמנה אליו והלב השלם בה". וחז"ל בהכירם את נפש האדם ידעו שאצל עני ומצורע וסומא ומי שאין לו בנים שכיחה תרעומת ותלונה כנגד השי"ת יותר משאר בני אדם מחמת קושי מצבם וגודל נסיונם, ודבר זה גורם להם לפירוד מהשי"ת ולריחוק אשר נחשב כמיתה, שהיא היפך הדבקות בהשי"ת שהינה עצם החיים.

ברם אם ארבעה אלו יתחזקו בבטחון בה', ויסירו מליבם כל נדנדו של תרעומת, תעניק להם דבקות זו בהשי"ת חיים ואושר. וכפי שמסופר על אברך ששאל את מרן הגאון רבי חיים קניבסקי שליט"א כיצד יש שקוראים לבניהם על שם החזון איש והרי לא היו לו בנים ושמה יש לחוש בזה, ובפרט לאור דברי חז"ל שחשוב כמת וחי חיי צער. הגר"ח דחה את דבריו ואמר, "אם לדברך החזון איש לא היה נחשב בחייו כחי לא שבקת חיי לכל בריה... אם הוא לא היה נחשב כחי מי כן נחשב כך?... החזון איש הרי היה האדם ה"חי" והשמח ביותר! אלא מאי שחז"ל אמרו "חשוב כמת", אך אין הכונה לחזון איש ולשכמותו שהיתה לו אמונה בהירה בה', והיה חי בתורתו חי בירתו, וצדיק באמונתו יחיה... וצדיקים "במיתתם" קרויים חיים!". וביסוד תשובת מרן הגר"ח עומדים דבריו הנ"ל שהכל תלוי במדרגת אמונת האדם ועד כמה מתחזק הוא בבטחון בה' ומאמין שהכל לטובתו, ואם זו מדרגתו הרי שחי וקיים הוא.

ולפי זה יתכן גם מצב הפוך שלאדם יש עושר או בנים, אך הוא נרגז ויש לו תרעומת על השי"ת ושאלות ותהיות בדברים שמציקים לו, וזהו היפך הדבקות בה', ובודאי שאין הוא בבחינת "חיים כולכם היום".

במקום לבכות תרים משקולות !

ה. ולמעשה אין אדם שאין לו נסיון והתמודדות, כי זהו טבעו של העולם שבו נמצאים אנו שכל דרכיו ומשעוליו מלאים נסיונות. וביד האדם ניתנה הבחירה האם לבכות ולהתכניין או להבין שהנסיון מאת ה' ולטובתו הוא. וראיתי המחשה נפלאה בענין זה (בחוברת יקרת הערך "אמרי לו גדל" - הנחיתת הורים בדרך התורה עמ' 67, מאת הרבנית ב. ויסנשטרן ע"ה), שהנה יש בני אדם שמתאמנים ומרימים משקולות, ולמרות הקושי הרב שבנשיאת המשקל מעולם לא ראינו אחד מהם שבכה על מר גורלו שנאלץ לישא משא כבד כזה, אלא אדרבה שמח הוא בכך ונהנה מכל רגע.

שיחות חיזוק והשקפה מהרב ראובן גולן בעמדות ובאתר קול הלשון, ובטל' 03-6171001 [הקש 1-2-48-1-1]. השיעור המרכזי נמסר ביום ה' בשעה 16:45, ובשידור חי בקול הלשון. לקבלת העלון מדי שבוע שלח הודעה ל- rg5740@gmail.com

מוסדות דרכי תורה רחובות, בתי מדרש להוראה ולרבנות וכוללי יום לאברכים מצויינים

בחסדי ה' עומדים אנו בפני הקמת בית מקדש מעט שיהיה מגדל-אור של תורה תפילה וחסד בעיר רחובות ת"ו אשרי מי שיזכה ויתקיים בו הכתוב "ונתתי להם בביתי ובחומותי יד ושם טוב" (ישעיה נו, ה)

באים אנו בקריאה של חיבה לאחינו בית ישראל לבוא ולטול חלק בהקמת הבית, ברכישת: אולם בית המדרש, חדר לימודים, מטר בנין, לבנה ועוד. ניתן להנציח את שם התורם על כל הבנין. לפרטים 054-2637798, 08-9452903

מוסדות דרכי תורה רחובות, בתי מדרש להוראה ולרבנות וכוללי יום לאברכים מצויינים

תן ירך היום למורי ההוראה של מחר! בשלושת הכוללים שבמוסדותינו לומדים עשרות אברכים השוקדים על תלמודם מזה שנים לאסוקי שמעתתא אליבא דהלכתא, ועברו בהצטיינות רבה את מבחני ההסמכה שע"י הרבנות הראשית, ורכים מהם כבר משמשים בפועל כמורי הוראה ורבני קהילות. בידך להיות שותף בתורתם, ולטול חלק בזכויות הנשגבות של תלמודם, ולהעמיד כמו ידך את מורי ההוראה של הדור הבא ! ככל יום יקדישו האברכים את לימודם להצלחתך ולרפואה ופרנסה טובה לך ולבני ביתך, וכן לעילוי נשמת יקירך.

לפרטים, משרד: מרגולין 12 ת.ד. 15034 רחובות, טל' 08-9452903, פקס 08-153-8-8795528, ח"ן דואר 8795528.

ח"ן פאג"י 014680 סניף 174, מייל dar.tora613@gmail.com. המוסד מוכר לצרכי מס לפי סעיף 46 לפקודת מס הכנסה.

לע"נ משה בן רחל לביא ז"ל ♦ דניאל בן הסיבה ז"ל ע"י בוסו ♦ סאלם בן יוסף גמליאל ז"ל ♦ דוד בן אהרון גהלי ז"ל

שדרה שושנה בת יחיא סעיד ונה ע"ה
חממה בת יוסף קפאה ע"ה
רחל בת סעידה ואהרון כהן ע"ה

אשר מסעוד בן הנה אוחנה ז"ל
סעדה בת נעמי מחפז ע"ה
אורה עישה בת ביחה פריחה ע"ה

שודיה בת יחיא סינאי ע"ה
חיים בן שלמה ז"ל ע"י אברהם
עובדיה בן דוד ברזילי ז"ל

ולעומתו יש סבל שמוביל סחורה ממקום למקום ומרים את אותו משקל בדיוק, והוא נאנח ובוכה כל היום על כך שהעבודה קשה ושוחקת ושאין היא משתלמת. ולכאורה מהו ההבדל ביניהם, והרי שניהם מרימים את אותו משקל? אלא שמרים המשקולות מבין שוכבד המשא הוא לטובתו והדבר בונה ומפתח אותו ומחזק את כושרו הגופני ולכן הוא שמח במאמץ ובקושי, אך הסבל רואה במשקל זה עול ומטרד ומבקש להיפטר ממנו.

וכך לכל אדם יש משקולות שהעניק לו ה' בדמות נסיונות החיים. יש שיבחר להיות סבל ויבכה כל היום על הקושי והצער ויקוץ בנסיון, אך יש שיבחר להיות מרים משקולות, שמתקוף אמונתו בה' מבין הוא שמשקולות אלו הם לטובתו ונועדו לשם הצמיחה האישית שלו, ויודע שהשי"ת אוהב אותו ורוצה לגדל ולרומם אותו ולכן שלח לו נסיונות שיחשלו אותו ויהפכו אותו לאדם חזק וטוב ורוחני יותר.

ובעת אשר יודמן נסיון לפנינו, ביינו הדבר האם להיות כסבל או כמרים משקולות... הכל תלוי בראש... הכל תלוי בגישה... האם לפתח ולחזק את כושרנו הרוחני, או לבכות ולהאנח ולדחות בידים את המתנות הגדולות שה' מעניק לנו באהבתו אותנו.

תפתח את המתנה, היא רק נראית מפחידה...

ו. ואמנם אנו רגילים לקבל מתנות שעטופות בעטיפה יפה ובסרט, אך המתנות של הקב"ה לא תמיד עטופות כך, ופעמים שהעטיפה קצת מפחידה וקודרת ואף יותר מכך. ובוה יבחן האדם, כי יש מי שהעטיפה תרתיע אותו ויעדיף להתחמק ולהתכחש אליה, ולא ינסה לפתוח אותה ולהתמודד עימה כלל. אך המאמין אומר לעצמו "הרי מתנה זו נשלחה לי מאת אבי שבשמים, ובודאי שאבא רוצה רק טוב לילדיו. אלא מה שהעטיפה נראית לי קצת מפחידה, אך ודאי שמה שבפנים הוא טוב ומועיל ונועד לטובתי". והוא אזור אומץ ומתמודד ופותח את העטיפה, ומגלה אלו אוצרות טמירים שלח לו ה' מבעד למעטפת זו, ואיזה שפע רב הרעיף עליו ברוב חסדיו ית'. השני הרויח עולם ומלואו, והראשון בתבוסתנותו דחה כמו ידיו את ישועתו והתעלותו.

ובדיוק כך היתה נדמית ארץ ישראל בעיני המרגלים והעם. המעטפת הפחידה אותם וגרמה להם לחששות כבדים. "ארץ אוכלת יושביה היא..." "אפס כי עז העם היושב בארץ, והערים בצורות גדולות מאד..." "לא נוכל לעלות כי חזק הוא ממנו". ובנרגנות זו הרחיקו עצמם כמו ידיהם מהארץ הקדושה, וגרמו להפסד וחבלה לדורי דורות. "אמר להם הקב"ה אתם בכיתם בכיה של חנם ואני קובע לכם בכיה לדורות" (תענית כט, א). "בכיה של חנם" פירושה בכיה ללא סיבה מוצדקת ואמיתית, כי גם אם העטיפה נראית בעיניכם שחורה וקודרת, מדוע שכחתם מי מעניק לכם אותה, והוא הרי בודאי רוצה רק בטובתכם. וכיון שלא התבוננו בכך ובחרו בפירות הנרגנות, התלונה התרעומת הבכיה והנהיג, גרמו לגלות ולבכי לדורות. ומעשה אבות סימן לבנים. כי מענינם למדנו שנרגנות מולידה גלות, ואם כן האמונה מולידה גאולה. והמתחזק באמונה ובבטחון גמור בקב"ה, ומאמין שכל הבא עליו הוא לטובתו ונועד לרוממו ולגדלו, זוכה לישועת ה' בכל המצטרך לו.